

- ŽALIEJI PIRKIMAI -

[Viešųjų pirkimų tarnyba](#)

klausk@vpt.lt / darniuju@vpt.lt

INTERVIU SU VIEŠĄJA ĮSTAIGA CPO LT

Viešųjų pirkimų tarnyba (toliau- VPT) darniųjų pirkimų skyrius 2022 m. balandžio mėn. organizavo susitikimą-diskusiją su VšĮ CPO LT (toliau – CPO LT) atstovais, kurio metu CPO LT darbuotojai dalinosi savo įgyta patirtimi žalinant CPO LT elektroninio katalogo modulius.

CPO LT sau kelia ambicingą uždavinį – 2023 m. pasiekti, kad elektroniniame kataloge vykdomi viešieji pirkimai 100 proc. būtų žalieji, nes būtent per juos valstybė, įsigydama viešosioms funkcijoms vykdyti būtinas prekes, paslaugas ir darbus, gali spręsti klimato kaitos stabdymo, tvaraus vartojimo, gamtos išteklių tausojimo problemas.

Statybų srities pirkimų skyriaus vadovas Mindaugas Žukauskas sako, kad „Statinių statyba (rekonstrukcija) yra nuoseklus, kompleksinis ir sudėtingas procesas. Galutinio rezultato žalumas ir tvarumas labiausiai priklauso nuo pradinės statybų proceso stadijos – projektavimo užduoties.“.

CPO LT Biuro ir veiklos aptarnavimo pirkimų skyriaus vadovė Aušra Krasnickaitė siūlo į žaliuosius pirkimus pažvelgti naujai ir teigia, jog „Žalinimo idėjos ir galimybės yra aplink mus, tereikia tik plačiai atsimerkti ir norėti jomis pasinaudoti.“.

Pasak CPO LT vadovės Neringos Andrijauskienės, CPO LT, siekdama paskatinti pirkimo vykdytojus ir tiekėjus tapti CPO LT žaliųjų pirkimų dalimi, 2022 m. parengė ir savo interneto svetainėje paskelbė [Žalinimo planą](#). Žalinimo plane rinkos dalyviai supažindinami su planuojamais žalinti elektroninio katalogo moduliais, nurodomi kriterijai, kuriais ketinama papildyti technines specifikacijas, reikalavimus tiekėjų kvalifikacijai bei pirkimo sutarties vykdymo sąlygas.

O pagrindiniu CPO LT iššūkiu tampa pusiausvyros išlaikymas tarp tvarumo ir konkurencijos užtikrinimo.

CPO LT Sveikatos srities pirkimų skyriaus vadovė Dovilė Aleksandravičienė pabrėžia, kad „Pirmiausia vertėtų atidžiai peržiūrėti ir išanalizuoti [LR Aplinkos ministro isakyme](#) pateikiamą produktų sąrašą. Susipažinus su juo pasvarstyti ir patiemis atsakyti į klausimą, koks galėtų būti žaliojo pirkimo sutarties objektas.“.

Pilną interviu su CPO LT komanda kviečiame skaityti [ČIA](#).

Žaliųjų pirkimų nuotolinės konsultacijos vis populiarėja

Siekdami padėti pirkimo vykdytojams sėkmingai ruošti žaliųjų pirkimų vykdymui, 2022 m. balandžio 25 d. VPT darniųjų pirkimų skyrius teikė nuotolines individualias **žaliųjų pirkimų konsultacijas**.

Konsultacijoms skirti laikai buvo užpildyti jau pirmąją registracijos dieną. Pirkimo vykdytojų aktyvumas rodo, kad žalieji pirkimai yra labai svarbi viešųjų pirkimų dalis, diskutuoti klausimai kyla kiekvienam pirkimo vykdytojui.

Kiekvienai organizacijai buvo skirta 30 minučių, klausimus pirkimo vykdytojai pateikė iš anksto, o pateiktų klausimų skaičius svyravo nuo 1 iki 6. Klausimai susiję su savarankiškai nustatomų aplinkosauginių reikalavimų galimybėmis, žaliųjų pirkimų rodikliais ir jų skaičiavimais, aplinkos apsaugos vadybos sistemų reikalavimų taikymu ir kt.

Džiugina, jog pirkimo vykdytojai buvo aktyvūs ne tik teikdami klausimus, diskutuodami konsultacijų metu, bet ir teikdami grįžtamąjį ryšį. Džiaugiamės sulaukę Jūsų gerų atsiliepimų - „Konsultacija labai patiko ir buvo tikrai naudinga, be to aptarėme dar ir papildomus PO aktualius klausimus“, „Nuoširdus, profesionalus konsultavimas. Į pateiktus klausimus atsakyta išsamiai ir aiškiai.“, „Labai norėtusi daugiau tokių renginių, nes jų nauda akivaizdi.“. Bendras konsultacijų vertinimas 9,8 balai iš galimų 10, įvertinimą pateikė 92 proc. dalyvių. Pateikti siūlymai dėl ilgesnės konsultacijų trukmės bus svarstomi. Individualios nuotolinės konsultacijos tikrai bus rengiamos ir ateityje, sekite informaciją VPT tinklalapyje.

Nuotolinės konsultacijos parodė, jog dažnam pirkimo vykdytojui nėra aišku kaip yra skaičiuojamos žaliųjų pirkimų (toliau - ŽVP) rodiklių reikšmės. Todėl pateikiame atsakymus į dažniausiai užduotus klausimus šia tema.

Iš kur gaunami duomenys apie įvykdytus ŽVP?

Remiantis [Pirkimų vykdytojų švieslentės rodiklių apskaičiavimo metodika](#), ŽVP rodikliai skaičiuojami pagal pirkimo vykdytojų pateiktų ataskaitų duomenis (Atn-1 ir Atn-3) ir centrinių perkančiųjų organizacijų (toliau - CPO) VPT nustatyta tvarka pateiktus duomenis apie pirkimo vykdytojų centralizuotai įvykdytus pirkimus.

ŽVP rodiklių reikšmės skaičiuojamos nuo planuojamų pirkimų vertės ar nuo sudarytų sutarčių vertės?

ŽVP rodiklis (kaip ir visa oficialioji statistika) skaičiuojamas nuo raštu sudarytų sutarčių vertės o ne nuo planuojamų pirkimų vertės.

Ar VPT įtrauks sutarties vertę į ŽVP rodiklius, jei ŽVP buvo vykdytas naudojantis CPO katalogu? Ar reikia pirkimo vykdytojui dar atskirai teikti duomenis?

Kai pirkimai vykdomi naudojantis CPO katalogu, duomenis apie įvykdytus ŽVP (skaičių ir vertę) pateikia CPO, teikdama [CPO Einamųjų metų ataskaitas](#). Pirkimo vykdytojui papildomai teikti duomenų nereikia. CPO pateikti duomenys įtraukiami skaičiuojant ŽVP rodiklius ir atvaizduojami [Pirkimų vykdytojų žemėlapyje - Švieslentėje \(toliau - Švieslentė\)](#).

Ar ŽVP rodiklis skaičiuojamas nuo visų pradėtų pirkimų?

ŽVP rodiklis skaičiuojamas pagal sutarties sudarymo datą. Įvykdytų ŽVP vertės procentinė dalis skaičiuojama nuo visų įvykusių pirkimų vertės, įskaitant ir mažos vertės pirkimus. Mažos vertės pirkimų skaičius ir vertės į ŽVP statistiką įtraukiami su tam tikromis išimtimis. Į ŽVP rodiklius įtraukiami tik raštu sudarytų mažos vertės ŽVP sutarčių vertė ir skaičius, atitinkamai į bendrą įvykusių pirkimų vertę ir skaičių, nuo kurių skaičiuojama ŽVP rodiklio reikšmė - tik raštu sudarytų mažos vertės pirkimų sutarčių apimtis.

Ar žaliasis pirkimas atsispindės Švieslentėje, jei ataskaita Atn-1 apie įvykdytą pirkimą nėra pildoma pagal [Pirkimų ataskaitų rengimo ir teikimo tvarkos aprašą](#)?

Rodikliai apie ŽVP Švieslentėje atvaizduojami remiantis duomenimis surinktais iš pirkimų ataskaitų formų (Atn-1 ir Atn-3) bei CPO pateiktų duomenų. Taigi, tuo atveju, kai apie įvykdytą pirkimą ataskaita Atn-1 nėra pildoma pagal [Pirkimų ataskaitų rengimo ir teikimo tvarkos aprašą](#), pirkimas neatsispindės Švieslentėje.

Ar įsidedta GPAIS gali būti laikoma lygiavėrciu standartu aplinkos apsaugos vadybos sistemai, įdiegtai pagal standartą LST EN ISO 14001 arba EMAS?

[GPAIS - vieninga gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinė sistema](#), kurioje pakuočių ir (ar) gaminių apskaitą privalo vykdyti [Atliekų tvarkymo įstatyme](#) ir [Pakuočių ir pakuočių atliekų įstatyme](#) apibrėžti gamintojai ir (ar) importuotojai. **GPAIS yra skirta gaminių, pakuočių ir atliekų (GPA) apskaitos duomenų surinkimui, analizei ir kontrolei.** Šios sistemos pagalba vykdoma atliekų susidarymo, tvarkymo, gaminių ir pakuočių tiekimo vidaus rinkai apskaita ir tvarkomi kiti GPA apskaitos duomenys.

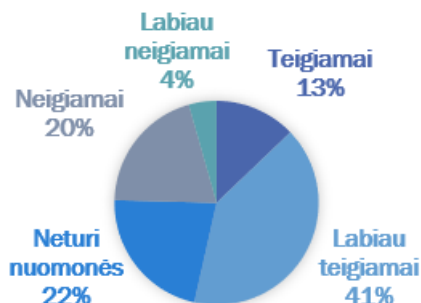
[Europos Sąjungos aplinkosaugos vadybos ir audito sistema](#) (EMAS) – tai savanorišku dalyvavimu grindžiama sistema, skirta įmonėms ir kitoms organizacijoms, kurios pageidauja įsipareigoti vertinti, valdyti ir gerinti savo aplinkosaugos veiksmingumą. LST EN ISO 14001 yra tarptautiniu mastu pripažintas standartas aplinkos vadybos sistemos įgyvendinimui. Aplinkos apsaugos vadybos sistema padeda įmonėms parodyti atsakingą požiūrį į globalines ir vietines aplinkos apsaugos problemas, leidžia formalizuoti įsipareigojimus aplinkos apsaugos srityje ir parodyti jų įgyvendinimą, taikant politiką, tikslus ir aplinkos apsaugos programas.

! GPAIS nėra lygiavėrtė aplinkos apsaugos vadybos sistemoms pagal standartą LST EN ISO 14001 arba Europos Sąjungos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemai (EMAS). GPAIS skirta apskaitos duomenų surinkimui, analizei ir kontrolei, o aplinkosaugos standartai yra politikų, procesų ir procedūrų rinkinys, kuris apima ne tik atliekų apskaitos tvarkymą, bet ir leidžia stebėti ir kontroliuoti įmonės veiklos poveikį aplinkai, naudojamų išteklių efektyvumą, vertinti ir gerinti savo aplinkosaugos veiksmingumą.

APLINKOS MINISTERIJA PRISTATO

Atlikta viešosios konsultacijos analizė apie ŽVP

Kaip pirkimų vykdytojai vertina Vyriausybės ambicijas plėsti aplinkos apsaugos reikalavimų taikymą viešuosiuose pirkimuose?

Aplinkos ministerijos atlikta apklausa parodė, kad pirkimo vykdytojai ir viešuosiuose pirkimuose dalyvaujantys tiekėjai teigiamai vertina Vyriausybės ambiciją plėsti aplinkos apsaugos reikalavimų taikymą viešuosiuose pirkimuose. Taip mano daugiau nei pusė viešojoje konsultacijoje dalyvavusių pirkimo vykdytojų (54 proc.) ir tiekėjų (56 proc.).

Tačiau dalyvaujant ŽVP susiduriama ir su tam tikrais sunkumais. Aplinkos ministerija, siekdama palengvinti aplinkos apsaugos kriterijų taikymą, iki 2022 m. pabaigos planuoja remiantis viešųjų konsultacijų rezultatais ir Europos Komisijos žaliųjų pirkimų kriterijų rekomendacijomis atnaujinti patvirtintus produktų aplinkos apsaugos kriterijus ir siekti suderinti juos su rinkos galimybėmis, taip pat kai kuriose srityse atsisakyti nebeaktualių kriterijų.

Norinčius sužinoti, su kokiomis problemomis dalyvaujant ŽVP dažniausiai susiduria pirkimo vykdytojai ir tiekėjai bei kokios priemonės galėtų paskatinti ir palengvinti jų dalyvavimą, kviečiame susipažinti su viešųjų konsultacijų rezultatais paspaudžiant [šią nuorodą](#).

Pastatų tvarumo vertinimo sistemos

Nors šiuo metu pastatų tvarumo vertinimo sistemomis dažniau naudojasi verslas, netrukus tai daryti turės ir viešasis sektorius.

Aplinkos ministro įsakymo [Nr. D1-765](#) aplinkos apsaugos kriterijų 45.2.1 punkte numatytas išplėstinis aplinkos apsaugos kriterijus pastatų projektavimo paslaugoms ir jų statybos darbams nuo 2025 m. tampa minimaliu, t. y. privalomuoju: statomi nauji ypatingieji ir neypatingieji pastatai*, turės būti projektuojami ir statomi taip, kad projektavimo, statybos ir naudojimo etapuose būtų užtikrinta atitiktis statytojo (užsakovo) pasirinktam pastato tvarumo lygiui pagal statytojo (užsakovo) pasirinktą pastatų tvarumo vertinimo sistemą.

Apie pastatų tvarumo vertinimo sistemas ir jų ypatumus Aplinkos ministerija pakalbino Lietuvos žaliųjų pastatų tarybą. [Pilnas interviu](#).

*Pastatai, kuriems taikomi Lietuvos Respublikos statybos įstatyme ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 11 d. įsakyme Nr. D1-754 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.01.02:2016 „Pastatų energinio naudingumo projektavimas ir sertifikavimas“ patvirtinimo“ nustatyti privalomi minimalūs energinio naudingumo reikalavimai.